

JELLINGSTENEN

- fortalt af Pia Sigmund (16:20). Læringsmateriale udarbejdet af Lars Allan Haakonsen
Copyright® FortælleTid. Dette undervisningsmateriale er ophavsretligt beskyttet og må alene anvendes af FortælleTids
abonnenter.

Fag: Historie

Fase: Indskoling/mellemtrin

Forløbet er estimeret til 3-4 undervisningstimer.

Forslag til undervisning/læringsmål

- * At eleverne kan forklare, hvordan forskellige kildetyper bruges i historie.
- * At eleverne kan fortælle om kanonpunktet Jellingstenen.
- * At eleverne kan finde eksempler på og forklare, hvorfor vikingetiden bruges i dag til bl.a. markedsføring af forskellige produkter.

Fælles mål til dette forløb

Der arbejdes med de opstillede forslag til undervisnings- og læringsmål, som tager udgangspunkt i kompetenceområderne:

Kronologi og sammenhæng – herunder færdigheds- og vidensmål indenfor "Historiekanonen".

Kildearbejde – herunder færdigheds- og vidensmål indenfor "Kildeanalyse".

Historiebrug – herunder færdigheds- og vidensmål indenfor "Historisk bevidsthed".

Lærer/vikarvejledning

Undervisningsmaterialet til denne fortælling er udformet så enkelt som muligt, så du kan bruge det direkte i din undervisning. Materialet kan inddeles i et før, under og efter klassen har hørt fortællingen. Endvidere kan du i vejledningens afsnit "Baggrundsmateriale til læreren" blive klædt bedre på rent historiefagligt.

Før fortællingen:

Inden fortællingen høres, kan man med fordel have talt med børnene om, hvor vi egentlig har vores viden om fortiden fra. Den har vi fra kilder, men er alle kilder mon lige gode? Er en skriftlig kilde mon troværdig, hvis den fx er skrevet mange år efter, de beskrevne begivenheder er sket? Del det første elevark ud og tal om, hvordan de skal lytte særlig godt efter, når der kommer noget med kilder og om, hvor vi ved noget om Harald Blåtand og Svend Tveskæg fra.

Under fortællingen:

Det er vigtigt, at eleverne er klar med elevark 1 og skriveredskaber, så de kan notere svarene på de første spørgsmål. På den måde skærpes elevernes fokus på at lytte til fortællingen.

Efter fortællingen:

Start med at tale med børnene om den problemstilling, der er i, at de skriftlige kilder, der beskriver Jelling og Harald Blåtand, enten er skrevet af munke, der aldrig har været i Jelling (bl.a. Widukind) eller nogen, der ikke er samtidige (fx Saxo). De historiske genstande (opgave 3) er derimod samtidige, men kan vi stole på dem af den grund? Var inskriptionen på Jellingstenen fakta om Harald Blåtands store evner som konge og kristen, eller blev der mon overdrevet lidt? Den sidste opgave på arbejdsark 1 handler om UNESCOs verdensarvliste.

Elevark 2 tager udgangspunkt i Jellingstenens motiv af Jesus. Her står han som den sejrende Kristus – en gengivelse, der også findes i det danske pas og på [Åby-krucifikset](#). Denne Kristus står i modsætning til middelalderens gengivelse af [den lidende Kristus](#). Nu er spørgsmålet så, om eleverne kan gennemskue, hvorfor der er denne store forskel på de to gengivelser af Kristus?

På sidste elevark skal eleverne starte med en vikingejagt. Denne jagt på vikingerne kan med fordel være en opgave, som kan løses hjemme. Tal med børnene om, hvorfor man bruger vikinger til at markedsføre fx leverpostej og hvordan kan det være, at det gamle kan være godt? Fx kan det lyde godt, at syltetøjet er fra en [gammel fabrik](#). Lad eventuelt eleverne lege lidt med tanken om at skulle lave en reklame for et produkt, hvor de skal bruge historien. Gad vide om der kommer et [stenalderbrød](#) eller om Absalon kan sælge [hvidevarer](#)? Sidste opgave er en lille kryds-og-tværs, som bl.a. opsummerer de vigtigste personer/steder/begreber fra dette kanonpunkt.

Hvis der er behov for at tilrette materialet til dine elever, kan du klikke [her](#) for at få det i wordformat. Det downloades direkte.

Baggrundsmateriale til læreren

Ved Jelling Kirke står de mest berømte sten i Danmark. Oversat til moderne dansk har den mindste og ældste inskriptionen; *"Kong Gorm gjorde disse kumler (mindesmærke jf. Den Store Danske) efter Thyra sin kone, Danmarks pryd"*. Den er rejst af kong Gorm den Gamle omkring år 950 til minde om hans hustru Thyre. Det er også én af de første gange, vi ser ordet Danmark på skrift. Ved siden af den står den store sten, hvorpå man kan læse, at *"Kong Harald bød gøre disse kumler efter Gorm, sin fader, og efter Thyra, sin moder, den Harald, som vandt sig hele Danmark og Norge og gjorde danerne kristne"* (omskrevet til nudansk). Harald Blåtand tager æren for både at samle landet og gøre det kristent. Siden 1994 har stenene og området omkring dem været på UNESCOs verdensarvs-liste. Selve området omkring kirken og de to sten har blandt arkæologer og historikere givet anledning til mange teorier. Den store palisade, som indkredsede området, måtte have været et imponerende syn i

datiden. Alligevel havde det blot en levetid på cirka 30 år. Hvad skete der mon? På danmarkshistorien.dk gives der bud på dette mysterium, ligesom den knap 11 minutter lange film giver en idé om, hvordan dette storslåede område så ud på Harald Blåtands tid.

Ellers kan man rolig sige, at vikingetiden lever i bedste velgående. På alt fra [leverpostej](#) og [børnetøj](#) ses vikinger – ofte med horn på [hjelman](#) – ligesom tv-serier som [Vikings](#) er yderst populære. Historien er altid blevet brugt, men vikingetiden opstod først for alvor som fænomen, da den sønderjyske historiker A.D. Jørgensen i 1880'erne brugte vikingerne til at fortælle om Danmarks storhedstid og som en del af den nationalforherligelse, der var brug for efter nederlaget i 1864. Senere brugte bl.a. Th. Knudsen omkring 1940 vikingerne til legitimering af nazisternes racelære, da han skrev om "langskallernes tid" og togterne som en overføring af det gode ariske blod. I samme periode brugte Frikorps Danmark vikingekrigeren som blikfang på mange af deres [hverveplakater](#), der skulle skaffe frivillige til kampen på østfronten under 2. Verdenskrig.

Vikingerne er også blevet brugt mere fredeligt. I 1969 forklarede Aksel E. Christensen, hvordan togterne ikke var så meget sørøveri, men havde langt mere karakter af samhandel end tidligere antaget. Vikingetidens samhandel medførte store fremskridt hjemme i Danmark, og det var en økonomisk, teknisk og kulturel opsvingsperiode – ligesom 1960'erne.

I 1980'erne beskrev Anders Bøgh vikingetiden som et klassesamfund. Vikingetiden var et slavesamfund, men med store sociale spændinger, som kunne sammenlignes med overgangen fra landbrugs- til industriproduktion og arbejderklassens kamp for et bedre samfund. Vikingetiden kunne dermed dokumentere de marxistiske teorier om en samfundsudvikling, som naturligt ville ende med et marxistisk samfund.

Historie bliver altså brugt af dens samtid til både ideologiske forklaringer og til salg af produkter, for vikingerne sælger – både [lottokuponer](#), [blyanter](#) og [redningsbåde](#).

JELLINGSTENEN - elevark 1:

Fag: Historie

Fase: Indskoling/mellemtrin

Opgave 1: Hvor ved vi det fra? Kan du huske, hvad der skete for 15 år siden? Nej, vel? For der var du ikke født. Men det var dine forældre, så dem kan du jo bare spørge. Men hvordan ved vi så, hvad der skete for mere end 1.000 år siden?

I fortællingen hører du bl.a. om forskellige kilder, der kan fortælle noget om vikingetiden. Nedenfor er tre navne på personer, som alle har skrevet om Harald Blåtand og Svend Tveskæg. Men kan vi mon stole på dem?

Skriftlige kilder	Personer	Hvorfor er det måske ikke helt rigtigt, hvad de skriver?
	Munken Widukind	
Adam af Bremen og Saxo		

Opgave 2: Hvilke andre slags kilder nævnes i fortællingen?

Opgave 3: Hvad kan disse kilder fortælle om fortiden?

Opgave 4: I slutningen af fortællingen nævnes UNESCOs verdensarvliste. Det er en liste med steder, der er vigtige for at forstå historien. Undersøg, hvilke steder i Danmark der er på denne liste.

JELLINGSTENEN - elevark 2:

Fag: Historie

Fase: Indskoling/mellemtrin

Opgave 1: På side to i et dansk pas ses en gengivelse af Jellingstenen. Hvorfor tror du, at det er denne sten, der er i et dansk pas?

Opgave 2: I vikingetiden blev Jesus omtalt som "Den sejrende Kristus". Find billeder af Åbykrucifikset og tegn det i kassen nedenfor. Søg også på "Den lidende Kristus" og tegn dette i kassen ved siden af. Hvorfor tror du, at Jesus er afbilledet så forskelligt på de to kors?

--	--

Åby-krucifikset	Den lidende Kristus

JELLINGSTENEN - elevark 3:

Fag: Historie

Fase: Indskoling/mellemtrin

Opgave 1: Der findes vikinger på alt lige fra pølser og børnetøj til et amerikansk fodboldhold – gad vide, hvor mange andre 'vikinge-produkter', der findes? Gå på opdagelse i fx supermarkedet og internettet efter produkter, der bruger en viking.

Jeg fandt vikinger på:

Opgave 2: Hvorfor tror du, at det netop er vikinger, der bruges på disse produkter?

Hen

- 1. Haralds søn havde dette tilnavn.
- 4. Sten, der fortæller, at Harald gjorde danskerne kristne.
- 5. Haralds mor hed?
- 7. Andet ord for højt plankeværk.

Ned

- 2. Svend erobrede store områder i dette land.
- 3. Haralds tilnavn.
- 6. Dansk munk, der bl.a. skrev om Harald.

Opgave 3: Kan du mon huske det hele? Prøv om du kan udfylde kryds-og-tværsen.

